

Technische Analyse

Brochure bestemd
voor particuliere beleggers

■ ■ ■ INTERMEDIATE

Index

1. Inleiding	3
2. Grafische technische analyse	4
Patronen	4
Kop-schouder Top formatie (reversal)	5
Kop-schouder Bottom formatie (reversal)	6
Double Bottom Reversal	7
Double top reversal	8
3. Indicatoren	9
Moving average convergence divergence (macd)	9
On Balance Volume (OBV)	11

Inleiding

Net zoals het deel 1. De basis van Technische Analyse bestaat dit document uit twee delen. In het eerste deel leren we u hoe u aan de hand van de grafische technische analyse heel wat bruikbare informatie uit de koersgrafiek van een beleggingsinstrument kunt halen. Hulpmiddelen daarbij zijn bepaalde studielijnen en een selectie van patronen.

Daarnaast gaan we dieper in op een aantal technische indicatoren zoals de MACD en de On Balance Volume indicator (OBV).

Vooraf nog een aantal gouden tips:

1. begin altijd met een grafiek op lange termijn om vervolgens in te zoomen op de gewenste periode. Zo krijgt u steeds een volledig beeld.
2. maak een technische analyse altijd in functie van uw beleggingshorizon. Als u een beleggingshorizon van 1 jaar hebt, is het weinig zinvol om een intraday grafiek te gebruiken.
3. de keuze tussen dag-, week- of jaarkoersen bepaalt de kwaliteit van de signalen van veel indicatoren. Speel hier altijd even mee om de verschillen te bekijken.
4. ga niet halsstarrig op zoek naar signalen. Het kan best zijn dat er gewoonweg geen zijn. In dat geval probeert u een andere indicator of gaat u verder met het volgende aandeel.
5. in theorie kan technische analyse op alle beurswaarden worden toegepast. Niet alleen aandelen, maar ook bijvoorbeeld ETF's en Turbo's komen ervoor in aanmerking. Aandachtspunt: hoe groter de liquiditeit van de geanalyseerde waarde, hoe betrouwbaarder de analyse wordt. Hou er evenwel rekening mee dat bepaalde indicatoren weinig bruikbaar zijn als de volatiliteit hoog is.

Grafische technische analyse

PATRONEN

Er kunnen heel wat verschillende factoren zijn waarom beleggers kopen of verkopen: hoop op winst, winstnemingen, gewijzigde analistenverwachtingen, triggers van stoporders die bereikt worden, ... Als belegger is het niet altijd even gemakkelijk om de reden te achterhalen.

Kaartpatronen zijn een handig hulpmiddel om “de strijd” tussen kopers en verkopers weer te geven. Ze geven aan welke zijde – kopers of verkopers – aan de winnende hand is.

Er bestaan twee grote groepen van kaartpatronen:

- **Omkeerpatronen** luiden een verandering van de trend in. Ze zijn op hun beurt op te delen in top- en bodemformaties.
- **Voorzettingpatronen** geven een pauze van de trend aan, maar ook dat de vorige trend na een bepaalde periode zal verdergezet worden.

KOP-SCHOUDEUR TOP FORMATIE (REVERSAL)

Een kop-schouder Top formatie wordt gevormd na een opwaartse trend. Wanneer de formatie compleet is, is er sprake van een trendomkeer. Het patroon wordt gekenmerkt door drie opeenvolgende pieken waarvan de middelste piek (de zgn. kop) de hoogste is. De twee buitenste pieken (de zgn. schouders) moeten ongeveer even groot zijn.

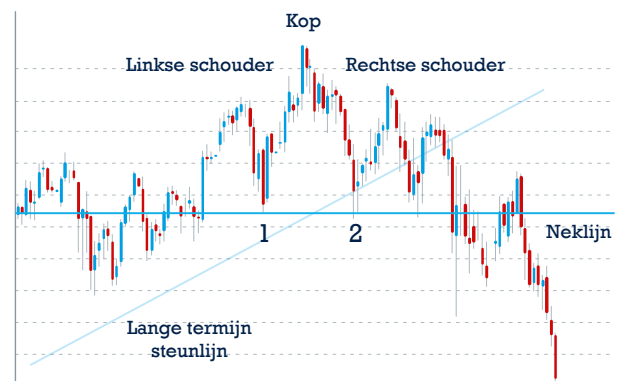
Er moet voordien altijd sprake zijn van een opwaartse trend (op de grafiek aangegeven door de steunlijn). Als er geen trend is, kan er nooit sprake zijn van een omkeer.

De eerste schouder dient het hoogste punt aan te geven in de opwaartse trend. Hij wordt gevolgd door een daling die de eerste schouder vorm geeft (1). Dit punt ligt idealiter nog boven de opwaartse trend.

Nadat de schouder gevormd is, volgt een steile opwaartse beweging tot het nieuwe hoogste niveau in de opwaartse trend (de kop), gevolgd door een neerwaartse correctie. Het laagtepunt van die correctie vormt het tweede punt van de neklijn (2). Dit punt bevindt zich vaak onder de bestaande steunlijn. Na punt 2 wordt een nieuwe schouder gevormd. De tweede schouder komt ongeveer even hoog als de eerste schouder.

De neklijn wordt gevormd door punten 1 en 2. De neklijn kan horizontaal, maar ook op- of aflopend zijn. Hoe meer aflopend de neklijn, hoe sterker het neerwaartse signaal is.

Het volume speelt een belangrijke rol bij de sterkte van het signaal. Meestal gaat de vorming van de eerste schouder gepaard met hoge volumes. Als de kop gevormd wordt bij lage volumes kan dat een alarmsignaal zijn. Als de daaropvolgende daling weer met hoge volumes gepaard gaat, is dat een volgende waarschuwing. Een toename van de volumes tijdens de daling na de vorming van de tweede schouder, is de laatste bevestiging van de omkeer.

KOP-SCHOUDER BOTTOM FORMATIE (REVERSAL)

Een kop-schouder Bottom formatie wordt gevormd in een dalende trend. Wanneer de formatie compleet is, is er sprake van een ommekeer van de trend. Het patroon wordt gekenmerkt door drie opeenvolgende dalen waarvan het middelste dal (de kop) het laagste is. De twee buitenste dalen (de schouders) moeten ongeveer even groot zijn.

Om van een ommekeer te kunnen spreken, moet er uiteraard altijd sprake zijn van een dalende trend, aangegeven door de weerstandslijn.

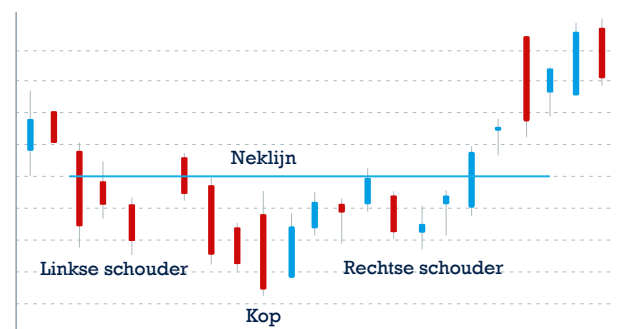
De eerste schouder geeft het laagste punt in de dalende trend aan. Dan volgt een stijging die de eerste schouder vorm geeft (1). Dit punt ligt idealiter nog beneden de neerwaartse trend.

Na het vormen van de schouder volgt een steile neerwaartse beweging tot het nieuwe laagste niveau (de kop) in de neerwaartse trend, gevolgd door een opwaartse correctie. Het hoogtepunt van die correctie vormt het tweede punt van de neklijn (2). Vaak bevindt dit punt zich boven de bestaande weerstandslijn. Dit trekt de bestaande dalende trend in twijfel.

Na punt 2 wordt een nieuwe schouder gevormd. De tweede schouder komt ongeveer even laag als de eerste schouder.

De neklijn wordt gevormd door punten 1 en 2. De neklijn kan naast horizontaal, ook op- of aflopend zijn. Hoe meer de neklijn oploopt, hoe sterker het opwaartse signaal. Pas wanneer de neklijn opwaarts doorbroken wordt, kan er sprake zijn van een trendommekeer. Vervolgens zal de neklijn als steun dienst doen in plaats van als weerstand.

Ook hier bepaalt het volume de kracht van het signaal. Het volume tijdens de eerste helft van het patroon is minder belangrijk dan het volume tijdens de tweede helft. Vaak gaat de vorming van de twee eerste dalen (linkerschouder en kop) gepaard met hoge volumes. Ook de stijgingen na het vormen van de kop moeten bij hoge volumes gebeuren.

DOUBLE BOTTOM REVERSAL

De Double Bottom Reversal is een 'bullish' omkeerpatroon. Het bestaat uit twee op elkaar volgende dalen die ongeveer even groot zijn met een redelijke periode ertussen. Tijdens de koersevolutie kunnen verschillende Double Bottom-formaties voorkomen, maar er is pas sprake van een ommekeer als de weerstand na het vormen van het tweede dieptepunt opwaarts doorbroken wordt.

Er moet ook altijd sprake zijn van een bestaande omgekeerde trend (in dit voorbeeld dalend weergegeven door de weerstandslijn) waarbij het eerste dal het laagste niveau van de trend aangeeft. De piek die daarop volgt, ligt meestal 10 tot 20% boven dit dieptepunt. Het tweede dieptepunt gaat meestal gepaard met lage volumes en ondervindt steun van het eerste dieptepunt. De periode tussen beide dieptepunten kan variëren van enkele dagen tot enkele maanden.

Van zodra het tweede dieptepunt is gevormd en de koers weer stijgt, houdt u best de volumes die met die stijging gepaard gaan goed in de gaten. Idealiter neemt het volume sterk toe, want

dat geeft aan dat er veel meer kopers dan verkopers zijn.

Het volgende belangrijke punt is het doorbreken van de weerstandslijn. Die lijn wordt gevormd door de piek die zich tussen de twee dalen bevindt. De weerstandslijn zal vervolgens een steunlijn worden bij een eventuele neerwaartse correctie (zoals goed te zien is op onderstaande grafiek).

Een gouden regel: hoe groter de formatie, hoe groter het opwaartse potentieel.

DOUBLE TOP REVERSAL

De Double Top Reversal is een 'bearish' omkeerpatroon en bestaat uit twee op elkaar volgende pieken die ongeveer even groot zijn met een redelijke periode ertussen. Tijdens de koersevolutie kunnen veel Double Top-formaties optreden, maar er is slechts sprake van een ommekeer wanneer de steun na de vorming van de tweede top neerwaarts doorbroken wordt.

Er moet ook altijd sprake zijn van een bestaande omgekeerde trend (in het voorbeeld dalend weergegeven door de steunlijn) waarbij de eerste top het hoogste niveau van deze trend aangeeft. Het daaropvolgende dal ligt meestal zo'n 10 à 20% onder dit hoogtepunt.

Het tweede hoogtepunt gaat meestal gepaard met lage volumes. De periode tussen beide hoogtepunten kan enkele dagen tot enkele maanden duren.

Eenmaal de tweede piek gevormd, moeten de volumes die met de daling gepaard gaan goed in de gaten gehouden worden. Een forse toename van de volumes geeft aan dat er veel meer verkopers dan kopers zijn.

Het volgende belangrijke punt is het doorbreken van de steunlijn die gevormd wordt door het dal dat zich tussen de twee pieken bevindt. Die steunlijn zal vervolgens een weerstandslijn worden.

Gouden regel: hoe groter de formatie, hoe groter het neerwaartse potentieel.

Indicatoren

MOVING AVERAGE CONVERGENCE DIVERGENCE (MACD)

De MACD is ontwikkeld in de jaren 1970. Het is een van de meest efficiënte momentumindicatoren. De MACD is eigenlijk een afgeleide van twee voortschrijdende gemiddelden, een kort- en een langlopend. Door het langlopende voortschrijdend gemiddelde af te trekken van het kortlopende voortschrijdend gemiddelde combineert de MACD trends met momentum en dus koop- of verkoopsignalen.

De MACD heeft drie parameters:

- **MACD:**

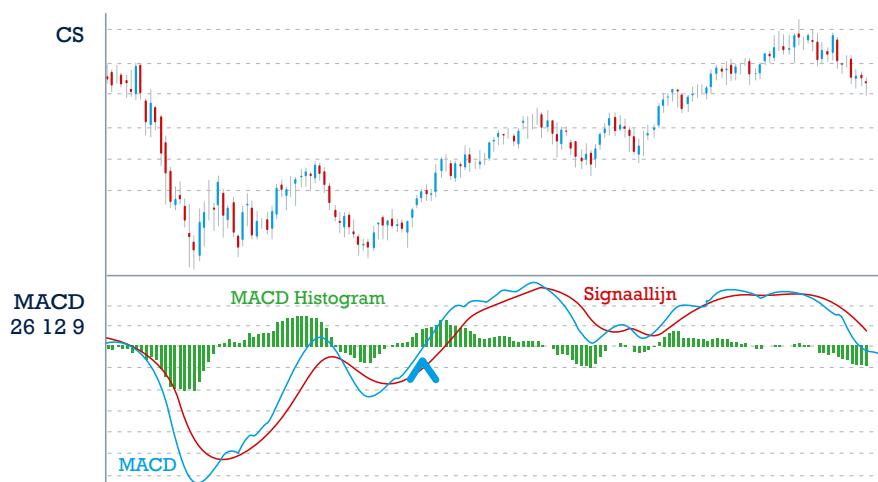
- Het verschil tussen een kort- en langlopend voortschrijdend gemiddelde.
- Bijvoorbeeld: het 12-daags EMA min het 26-daags EMA
- De MACD schommelt rond de nullijn. Men spreekt van divergentie als de gemiddelden uit elkaar lopen. Convergentie treedt op wanneer de gemiddelden naar elkaar toe evolueren.

- **SIGNAALLIJN:**

9-daags voortschrijdend gemiddelde van de MACD

- **HISTOGRAM:**

het verschil tussen de MACD en de signaallijn.

De MACD-indicator wordt als volgt geïnterpreteerd:

Wanneer de MACD de nullijn kruist, heeft het kortlopende voortschrijdend gemiddelde het langlopende doorbroken. Afhankelijk van de richting waarin de nullijn doorbroken wordt, kunt u afleiden op welke manier de twee voortschrijdende gemiddelden elkaar hebben gekruist. Een positieve MACD betekent dat het kortlopende voortschrijdend gemiddelde boven het langlopende ligt. Het omgekeerde geldt voor een negatieve MACD. Hoe meer de MACD afwijkt van de nullijn, hoe groter het verschil tussen het kort- en langlopende gemiddelde en dus hoe groter het momentum is. Bij een kruising van de nullijn kan er sprake zijn van een ommekeer van de trend (blauwe pijl).

Wanneer de MACD de signaallijn opwaarts doorkruist, spreken we van een opwaarts signaal. Doorkruist de MACD de signaallijn neerwaarts, dan spreken we van een neerwaarts signaal. Deze signalen dienen altijd goed geanalyseerd te worden. Een hoge volatiliteit van de onderliggende waarde kan namelijk veel waardeloze signalen opleveren. Ook in het geval van signalen bij extreme waarden is enige voorzichtigheid geboden.

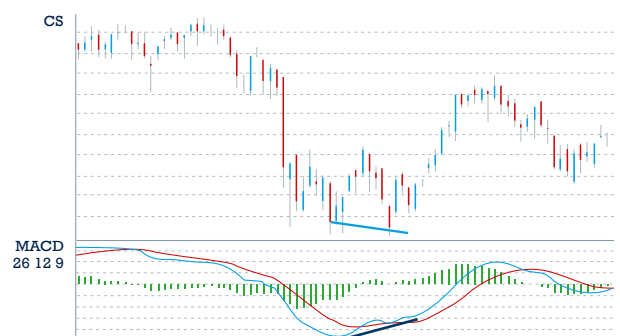
Divergentie treedt op wanneer de evolutie van de MACD verschilt van die van de onderliggende waarde. Een positief signaal treedt op als de koers een lager nieuw dieptepunt vertoont terwijl de volgende correctie van de MACD hoger ligt dan het vorige dal. Het tweede dal van de onderliggende waarde kan op een neerwaartse trend wijzen.

De MACD geeft aan dat de trend aan momentum inboet.

Men spreekt van een neerwaarts signaal wanneer de MACD almaar lagere toppen laat optekenen terwijl de koers van de onderliggende waarde steeds hogere toppen vormt.

In het onderstaande voorbeeld ziet u hoe de koers op een steunpunt terechtkomt. De MACD stijft fors, maar is nog altijd negatief. Dat betekent dat het neerwaartse momentum aan het afnemen is, maar wel nog altijd groter is dan het opwaartse momentum. Dat kan op een forse heropflakkering van de koers duiden.

Voorbeeld: Divergentie, opwaarts signaal

ON BALANCE VOLUME (OBV)

De indicator On Balance Volume meet de koop- en verkoopdruk. De OBV wordt berekend door de volumes op te tellen tijdens dagen dat de koers stijgt en af te trekken wanneer de koers daalt.

U gebruikt de On Balance Volume-indicator best in combinatie met andere indicatoren. De OBV is heel geschikt om samen met de hierboven besproken patronen of met momentumindicatoren zoals de MACD te gebruiken.

U kunt de OBV op twee manieren gebruiken:

- Als signaal van mogelijke divergentie tussen de OBV en de koers van de onderliggende waarde
- Als bevestiging van bestaande trends.

De ontwikkelaar van de indicator redeneerde dat de evolutie van de volumes altijd voorloopt op de koersontwikkeling. De OBV stijgt wanneer de volumes tijdens positieve dagen hoger zijn dan de volumes tijdens negatieve dagen. Dat kan vervolgens leiden tot hogere koersen. Het omgekeerde geldt ook.

Als de OBV stijgt terwijl de koers stabiel of dalend is, verwacht men een stijging van de koers. Daalt de OBV bij een stabiele of stijgende koers, verwacht men een daling van de koers van de onderliggende waarde.

Hoe gaat u te werk?

1. Bepaal de trend van de koers van de onderliggende waarde;
2. Bepaal de trend van de OBV;
3. Bekijk of er divergentie optreedt.

Voorbeeld: OBV

Op het bovenstaand voorbeeld is de neerwaartse trend van de bestudeerde waarde duidelijk te herkennen. Als de daling op z'n einde loopt, is duidelijk te zien dat de OBV-indicator divergeert ten opzichte van de evolutie van de koers. Een erg sterk opwaarts signaal dat zich nadien ook in de koers weerspiegelt.

Disclaimer

Deze publicatie is enkel bedoeld voor informatieve doeleinden. De informatie is enkel van algemene aard en heeft een uitsluitend educatief karakter. Ze mag in geen geval opgevat worden als persoonlijk beleggingsadvies, noch als een aanbod, aansporing of aanbeveling tot het kopen of verkopen van een belegging of tot het verwezenlijken van een andere verrichting van welke aard dan ook. U draagt bijgevolg de volledige verantwoordelijkheid voor het gebruik dat u maakt van deze informatie voor uw persoonlijke beleggingsbeslissingen. Hoewel deze informatie gebaseerd is op volgens de auteur betrouwbare bronnen en met de nodige zorgvuldigheid werd voorbereid, kan KBC Securities niet garanderen dat de informatie volledig, accuraat en up-to-date is en dient u rekening te houden met mogelijke wijzigende omstandigheden (wetgeving, fiscale behandeling). Uit deze informatie kunnen bijgevolg geen rechten of verplichtingen afgeleid worden.